

VEILEDER TIL KONTROLLUTVALGS- OG REVISJONSFORSKRIFTEN

Kommunal- og moderniseringsdepartementets merknader til forskrift 17. juni 2019 nr. 904
om kontrollutvalg og revisjon

H-2494

Mars 2021

Innhold

1. Om veilederen	2
2. Forskriften og merknader til bestemmelsene	2
2.1 Kapittel 1. Kontrollutvalgets og sekretariatets oppgaver mv.	2
2.2 Kapittel 2. Krav ved egen revisjon, valg og bytte av revisor og uttalelsesrett ved forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll.....	8
2.3 Kapittel 3. Krav til revisor og revisors medarbeidere	14
2.4 Kapittel 4. Ikrafttredelse og opphevelser	17

1. Om veilederen

Kommunal- og moderniseringsdepartementet fastsatte 19. juni 2019 forskrift om kontrollutvalg og revisjon. Den nye forskriften utfyller kommunelovens bestemmelser om kontrollutvalg og revisjon, som i det vesentlige er regulert i kapitlene 23 og 24.

Forskriften erstattet de nå opphevede Forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner av 15. juni 2004 og Forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner m.v. av 15. juni 2004.

Denne veilederen inneholder departementets merknader til de enkelte bestemmelsene i kontrollutvalgs- og revisjonsforskriften.

Kommuneloven inneholder de fleste sentrale bestemmelsene om kontrollutvalget og revisjonen. Lovens bestemmelser er i liten grad gjentatt i den nye forskriften. For nærmere veiledning om lovens bestemmelser viser vi til lovens forarbeider: Kommunelovutvalgets utredning *NOU 2016: 4 Ny kommunelov*, Kommunal- og moderniseringsdepartementets lovforslag til Stortinget *Prop. 46 L (2017–2018)* og Kommunal- og forvaltningskomiteens innstilling til Stortinget i plenum *Innst. 369 L (2017– 2018)*.

2. Forskriften og merknader til bestemmelsene

2.1 Kapittel 1. Kontrollutvalgets og sekretariatets oppgaver mv.

§ 1. *Rammer for kontrollutvalgets myndighet*

Kontrollutvalget kan ikke overprøve politiske prioriteringer som er foretatt av kommunens eller fylkeskommunens folkevalgte organer eller andre kommunale organer.

Merknad

Kontrollutvalgets ansvar og myndighet følger av kommuneloven § 23-2. Den regulerer hva kontrollutvalget skal gjøre. Kontrollutvalget vil også kunne utføre annet kontrollarbeid, selv om det ikke følger som en skal-oppgave av loven.

Kontrollutvalget er kommunestyrets eget kontrollorgan og dermed ikke underlagt andre organer i kommunen. Kontrollutvalgets kontrollansvar omfatter derfor ikke kommunestyret selv. Kontrollutvalget kan likevel uttale seg dersom kommunestyret for eksempel har truffet eller er i ferd med å treffe et vedtak som vil være ulovlig.

Forskriften § 1 presiserer kontrollutvalgets myndighet. Men heller ikke denne bestemmelsen kan leses som en uttømmende regulering av innholdet i kontrollutvalget myndighet.

Første ledd viderefører kontrollutvalgsforskriften § 4 andre ledd. Det ligger ikke til kontrollutvalget å overprøve politiske prioriteringer eller å vurdere den politiske hensiktsmessigheten av vedtak som er truffet av folkevalgte organer eller andre kommunale organer.

Det presiseres likevel at kontrollutvalgets virksomhet vil kunne innebære for eksempel kritikk av vedtak truffet av folkevalgte organer eller virkninger av slike vedtak, og at dette ikke uten videre vil være i strid med denne bestemmelsen. For eksempel vil en forvaltningsrevisjon av kommunens praksis i behandlingen av byggesøknader kunne innebære en vurdering av hvordan et folkevalgt organ har behandlet disse søknadene (hvis det folkevalgte organet har fått delegert myndighet til å behandle disse søknadene). Dette vil ikke være å overprøve politiske prioriteringer i forskriftens forstand.

§ 2. Kontrollutvalgets rolle i fastsettelsen av budsjettet for kontrollarbeidet

Kontrollutvalget skal utarbeide forslag til budsjett for kontrollarbeidet i kommunen eller fylkeskommunen. Forslaget skal følge innstillingen til årsbudsjettet etter [kommuneloven § 14-3](#) tredje ledd til kommunestyret eller fylkestinget.

Merknad

Bestemmelsen viderefører den tidligere kontrollutvalgsforskriften § 18 første ledd. Den gir kontrollutvalget rett og plikt til å utarbeide forslag til budsjett for kontrollarbeidet i kommunen eller fylkeskommunen. I uttrykket kontrollarbeidet inngår da utgifter til kontrollutvalget, kontrollutvalgssekretariatet og revisjonen. Kontrollutvalgets forslag skal følge innstillingen om årsbudsjett, som går fra formannskapet til kommunestyret eller fylkestinget. Som en del av sin helhetlige budsjettinnstilling, tar formannskapet selv stilling til hvordan det mener budsjettet for kontrollarbeidet bør være. Kontrollutvalgets budsjettforslag følger uendret saken. Det skal være klart og tydelig for kommunestyret hva kontrollutvalget har foreslått.

Henvisningen til kommuneloven § 14-3 tredje ledd sikrer at kontrollutvalgets forslag følger med innstillingen både i kommuner som er styrt etter formannskapsmodellen og kommuner som er styrt etter parlamentarismemodellen.

At forslaget skal følge innstillingen betyr også at kommunedirektøren ikke har adgang til å gjøre endringer i kontrollutvalgets forslag underveis i prosessen. Dette er også presisert i departementets tolkningsuttalelse i sak 20/2919-5. Her heter det at "[d]epartementet legger derfor til grunn at kommunedirektøren ikke kan endre eller redusere kontrollutvalgets budsjettforslag for kontrollarbeidet før det skal behandles i formannskapet."

I departementets tolkningsuttalelse i sak 20/2919-3 slås det fast at når kontrollutvalget oversender budsjettforslaget sitt, vil dette ikke være en rapportering om resultatene av sitt arbeid, jf. kommuneloven § 23-5 første punktum. Departementet legger derfor til grunn at § 23-5 ikke innebærer at kommunedirektøren skal gis anledning til å uttale seg før kontrollutvalget behandler saker som gjelder budsjettforslag for kontrollarbeidet.

§ 3. Kontrollutvalgets oppgaver ved regnskapsrevisjon

Kontrollutvalget skal holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og påse at

- a) kommunens eller fylkeskommunens årsregnskaper blir revidert på en betryggende måte**
- b) regnskapsrevisjonen utføres i samsvar med lov, forskrift og kontrollutvalgets instruksjer og avtaler med revisor**
- c) regnskapsrevisjonen blir utført av revisorer som oppfyller kravene i [kapittel 2](#) og 3.**

Kontrollutvalget skal uttale seg til kommunestyret eller fylkestinget om årsregnskapene og årsberetningene før formannskapet eller fylkesutvalget innstiller til vedtak.

Kontrollutvalget skal påse at regnskapsrevisorens påpekinger etter [kommuneloven § 24-7](#) til [§ 24-9](#) blir rettet eller fulgt opp. Hvis påpekingene ikke blir rettet eller fulgt opp, skal kontrollutvalget rapportere det til kommunestyret eller fylkestinget.

Merknad

Bestemmelsen viderefører den tidligere revisjonsforskriften §§ 6 og 7. Det følger av *første ledd* at kontrollutvalget skal holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet. Sekretariatet bistår kontrollutvalget i dette arbeidet. Hvordan kontrollutvalget holder seg løpende orientert vil i noen grad være opp til det enkelte kontrollutvalg selv å bestemme. Kontrollutvalget vil for eksempel kunne be om at revisor orienterer om de ulike fasene i revisjonsarbeidet. Slike orienteringer vil kunne handle om revisors risikovurderinger knyttet til oppdraget, presentasjon av revisjonsstrategi og orienteringer om delkonklusjoner på bakgrunn av innsamlet revisjonsbevis.

I tillegg til kontrollutvalgets oppfølging av regnskapsrevisjonen, vil revisorbransjen selv foreta nærmere kvalitetskontroll med revisor. Den bransjeorganiserte kvalitetskontrollen er ikke regulert i denne forskriften.

Første ledd bokstavene a)–c) pålegger kontrollutvalget et påse-ansvar.

Første ledd bokstav a og b er en videreføring av den tidligere kontrollutvalgsforskriften § 6.

Kontrollutvalgets ansvar for å påse at årsregnskapene blir revidert på en betryggende måte, gjelder alle regnskap for kommunen som rettssubjekt, jf. kommuneloven § 14-6 første ledd. Dette gjelder imidlertid ikke regnskap for selskap organisert etter lov av 29. januar 1999 om interkommunale selskap, eller regnskap for andre organer som ikke er en del av kommunen som juridisk person.

Første ledd bokstav b innebærer at kontrollutvalget skal påse at revisor følger kommuneloven med forskrift, herunder god kommunal revisjonsskikk, i revisjonsarbeidet.

Det følger forutsetningsvis av bestemmelsen at regnskapsrevisor skal følge kontrollutvalgets instruksjer og avtaler inngått mellom dem. Instruksjer og avtaler kan likevel ikke begrense de pliktene revisoren har i henhold til lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk.

Kontrollutvalget kan ikke instruere revisor i hans eller hennes revisjonsfaglige arbeid og oppgaveutførelse. Dette følger av kommuneloven § 24-2 første ledd, som sier at revisor skal utføre regnskapsrevisjon mv.

Første ledd bokstav c er ny sammenliknet med den tidligere revisjonsforskriften. Den pålegger kontrollutvalget å påse at regnskapsrevisjonen blir utført av en revisor som oppfyller kvalifikasjonskravene i kapittel 2 og kravene til uavhengighet i kapittel 3.

Andre ledd sier at kontrollutvalget skal uttale seg til kommunestyret om årsregnskapet og årsberetningen før formannskapet (eventuelt kommunerådet) innstiller til vedtak. Dette er en delvis videreføring av den tidligere revisjonsforskriften § 7, men etter ordlyden også en presisering siden § 7 kun handlet om forhold i *årsregnskapet*. Bestemmelsen fremgår også av loven, se kommuneloven § 14-3 tredje ledd.

Bestemmelsen i andre ledd stiller krav om at kontrollutvalget skal uttale som *om årsregnskapene og årsberetningene*. Bestemmelsen gir ikke nærmere føringer om uttalelsens innhold. Det følger imidlertid av bestemmelsen at kontrollutvalgets uttalelse skal inngå i grunnlaget for kommunestyrets behandling av og vedtak om årsregnskap og årsberetning, jf. også kommuneloven § 14-3 andre og tredje ledd. Kontrollutvalgets uttalelsesplikt må ses i lys av dette, og uttalelsen skal således knytte seg til forhold ved årsregnskapet eller årsberetningen. Det primære utgangspunktet for kontrollutvalgets uttalelse vil dermed være de feil og mangler eller andre forhold som regnskapsrevisor har tatt opp i tilknytning til regnskapsrevisjonen, jf. kommuneloven § 24-5 til § 24-8.

Kontrollutvalget har et ansvar for at det føres kontroll med økonomiforvaltningen, jf. kommuneloven § 23-2 første ledd bokstav b. Dette kontrollansvaret gjelder økonomiforvaltningen generelt, og går utover kontrollen med selve årsregnskapene og årsberetningene som regnskapsrevisor har ansvar for. Kontrollutvalgets plikt til å uttale seg om årsregnskapene og årsberetningene innebærer ikke et krav om at kontrollutvalget skal

uttale seg om kommunens økonomiforvaltning generelt, utover det som gjelder forhold ved årsregnskapet eller årsberetningen.

Den forenklete etterlevelseskontrollen som regnskapsrevisor gjør etter kommuneloven § 24-9 i tillegg til revisjonen av selve årsregnskapene og årsberetningene, og som regnskapsrevisor rapporterer på i tillegg til revisjonsberetningen, gir kontrollutvalget et bidrag til å ivareta sitt ansvar etter § 23-2 første ledd bokstav b. Det er ikke en forutsetning for at kontrollutvalget skal kunne uttale seg som årsregnskapene og årsberetningene, at regnskapsrevisors uttalelse om den forenklete etterlevelseskontrollen foreligger først.

Bestemmelsen sier ingenting om når uttalelsen skal avgis, utover at det må skje før formannskapet innstiller til vedtak. Uttalelsen må derfor avgis i rimelig tid før det aktuelle møtet i formannskapet, slik at formannskapet får reell mulighet til å ta hensyn til den i sin behandling av saken.

Tredje ledd slår fast at kontrollutvalget skal påse at regnskapsrevisorens påpekninger etter kommuneloven § 24-7 til § 24-9 blir rettet eller fulgt opp.

Kontrollutvalgets påse-ansvar kommer i tillegg til revisors eget ansvar for å følge opp feil. Revisors ansvar er ikke regulert av denne bestemmelsen.

Tredje ledd angir ikke direkte *hvem* som har ansvaret for at forholdene som påpekes, blir rettet opp eller fulgt opp. Som oftest vil det være kommunedirektøren som har ansvaret for å rette opp eller følge opp de påpekningene som revisor har gjort, men dette gjelder ikke ubetinget. Når det særskilt gjelder nummererte brev, er det i merknaden til kommuneloven § 24-7 lagt til grunn at det er kommunedirektøren som har ansvaret for å rette opp eller følge opp. Dersom forholdet imidlertid retter seg mot et kommunalt foretak, vil det være daglig leder i foretaket som har dette ansvaret. Hvem som har ansvaret vil i det vesentlige følge av revisorens påpekning.

Dersom påpekningene (forholdene) ikke blir rettet opp, pålegger bestemmelsen kontrollutvalget en plikt til å rapportere dette til kommunestyret.

§ 4. Kontrollutvalgets rapportering om forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller **Kontrollutvalget skal rapportere til kommunestyret eller fylkestinget om gjennomførte forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller og resultatet av dem.**

Merknad

Bestemmelsen utfyller kommuneloven § 23-5 første punktum, som bestemmer at kontrollutvalget skal rapportere resultatene av sitt arbeid til kommunestyret.

Forskriftsbestemmelsen tydeliggjør at kontrollutvalget skal rapportere til kommunestyret eller fylkestinget om alle gjennomførte forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller og resultatet av dem.

Rapporten skal legges frem uendret for kommunestyret eller fylkestinget. Kontrollutvalget har ikke adgang til å endre selve rapporten, jf. også departementets tolkningsuttalelse i sak 09/2503-3.

Forskriftsteksten inneholder ingen tidsangivelse eller tidsfrist for når rapporteringen skal skje. Det må likevel kunne legges til grunn at rapporteringen må skje uten ugrunnet opphold. Et viktig hensyn bak bestemmelsen er at kommunestyret skal få mulighet til å handle raskt, og eventuelt treffe nødvendige vedtak på bakgrunn av rapporten. Det understreker at kommunestyret må få seg forelagt rapporten uten ugrunnet opphold.

Departementet legger også til grunn at kommunestyret ikke kan delegere den endelige behandlingen av disse rapportene til andre folkevalgte organer.

§ 5. Kontrollutvalgets oppfølging av kommunestyrets eller fylkestingets vedtak om revisjoner og eierskapskontroller

Kontrollutvalget skal påse at kommunestyrets eller fylkestingets vedtak om regnskapsrevisjoner, forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller blir fulgt opp og skal rapportere til kommunestyret eller fylkestinget om vedtaket er fulgt opp.

Merknad

Bestemmelsen fastsetter en plikt for kontrollutvalget til å påse at vedtak om regnskapsrevisjoner, forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller som kommunestyret treffer, blir fulgt opp. Bestemmelsen utfyller dermed kommuneloven § 23-2 første ledd bokstav e).

Kontrollutvalget må rapportere til kommunestyret eller fylkestinget om hvordan kommunestyrets vedtak er blitt fulgt opp. Rapporteringen skal inneholde både saker som er fulgt opp på en tilfredsstillende måte og saker som ikke er fulgt opp på en tilfredsstillende måte.

§ 6. Innkallinger til møte i kontrollutvalget

Innkallinger til møte i kontrollutvalget skal sendes til utvalgets medlemmer, ordfører eller fylkesordfører og kommunens eller fylkeskommunens oppdragsansvarlige revisorer.

Merknad

Bestemmelsen presiserer at også ordfører eller fylkesordfører og oppdragsansvarlige revisorer skal få innkalling til kontrollutvalgets møter.

Kontrollutvalget har også rett til å innkalle kommunedirektøren til møte i utvalget, slik at kommunedirektøren kan gi orienteringer som utvalget ber om, eller svare på spørsmål fra utvalget. Dette følger av kommuneloven § 23-2 tredje ledd.

§ 7. Sekretariatets oppgaver

Sekretariatet skal forberede sakene for kontrollutvalget og skal påse at de sakene som behandles av kontrollutvalget, er forsvarlig utredet. Sekretariatet skal også påse at kontrollutvalgets vedtak blir iverksatt.

Merknad

Sekretariatets oppgaver er også forankret i lov, se § 23-7. Bestemmelsen presiserer at sekretariatet skal forberede sakene for kontrollutvalget. Det betyr at det er sekretariatets oppgave å skrive saksfremlegg som inneholder vurderinger og eventuelt forslag til vedtak.

Innholdet i sekretariatets oppgaver er nærmere redegjort for i Prop. 46 L (2017–2018) pkt. 24.5.4., hvor det blant annet heter:

Kravet om at sekretariatet skal påse at saker er forsvarlig utredet må således også gjelde saker som kommer fra revisjonen når disse sakene legges fram for kontrollutvalget. Departementet vil med dette presisere at forsvarlighetskravet knytter seg til den saksforberedelsen eller det saksframlegget som sekretariatet legger fram for kontrollutvalget, inkludert det som bygger på rapporter fra revisor. Når den endelige revisjonsrapporten er sendt fra revisjonen til kontrollutvalget via sekretariatet, gjelder altså kravet til forsvarlig utredning. Det vil i prinsippet tilsi at sekretariatet må gjøre seg opp en formening om revisors rapport holder tilfredsstillende kvalitet. Nøyaktig hvilke vurderinger sekretariatet må gjøre for å tilfredsstille lovkravet om forsvarlighet, må baseres på en konkret vurdering.

2.2 Kapittel 2. Krav ved egen revisjon, valg og bytte av revisor og uttalelsesrett ved forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

§ 8. Ansettelse, suspensjon, oppsigelse og avskjedigelse av revisor

Når kommunen eller fylkeskommunen har egen revisjon, er det kommunestyret eller fylkestinget selv som ansetter, suspenderer, sier opp og avskjediger revisjonens leder. Kontrollutvalget innstiller i slike saker. Revisjonens leder ansetter, suspenderer, sier opp og avskjediger revisjonens øvrige ansatte.

Merknad

Bestemmelsen viderefører den tidligere kontrollutvalgskriften § 17 første ledd. Etter bestemmelsen skal kontrollutvalget, der det er en egen revisjon i kommunen, avgi innstilling til kommunestyret eller fylkestinget i saker om ansettelse, suspensjon, oppsigelse og avskjed av revisjonens leder. Revisjonens leder er den samme personen som kommunestyret skal velge i medhold av kommuneloven § 24-1 andre ledd.

Når det gjelder myndigheten til å foreta ansettelse mv., er bestemmelsen noe endret sammenliknet med den tidligere kontrollutvalgskriften § 17 andre ledd. Etter bestemmelsen legger forskriften myndigheten til å foreta ansettelse, suspensjon, oppsigelse og avskjed av revisjonens øvrige personale, direkte til revisjonens leder. Det innebærer at kommunestyret og kontrollutvalget ikke har noen myndighet i slike saker.

§ 9. Revisjonsplikt, valg av regnskapsrevisor og kvalifikasjonskrav

Plikten til å utføre regnskapsrevisjon gjelder for alle kommunens eller fylkeskommunens årsregnskaper etter [kommuneloven § 14-6](#) første ledd.

Kommunestyret og fylkestinget velger hvem som skal være regnskapsrevisor for hver av kommunens eller fylkeskommunens årsregnskaper og årsberetninger.

Den oppdragsansvarlige for regnskapsrevisjon etter kommuneloven skal ha en bachelor- eller mastergrad i regnskap og revisjon i samsvar med Finanstilsynets krav til registrert og statsautorisert revisor gitt med hjemmel i revisorloven, og i tillegg ha tre års praksis fra regnskapsrevisjon. En person som var oppdragsansvarlig revisor i en kommune eller fylkeskommune 1. juli 2004, kan likevel fortsette som oppdragsansvarlig i den samme kommunen eller fylkeskommunen, selv om personen ikke oppfyller kravet i første punktum.

Representantskapet skal velge regnskapsrevisor når et interkommunalt politisk råd eller et kommunalt oppgavefelleskap etter [kommuneloven § 14-8](#) første ledd utarbeider eget årsregnskap og egen årsberetning, og det ikke er fastsatt noe annet i samarbeidsavtalen.

Merknad

Bestemmelsen klargjør revisjonsplikten.

I første ledd er det presisert at plikten til å utføre regnskapsrevisjon gjelder for alle kommunens årsregnskaper etter kommuneloven § 14-6 første ledd. Det vil si regnskap for kommunekassen etter § 14-6 første ledd bokstav a, regnskap for hvert kommunalt foretak etter bokstav b, regnskap for annen virksomhet som er en del av kommunen som rettssubjekt, og som skal ha eget årsregnskap etter bokstav c og samlet regnskap for kommunen som juridisk enhet (konsolidert regnskap) etter bokstav d.

Regnskap for annen virksomhet som er del av kommunen som rettssubjekt og som skal ha eget årsregnskap (jf. bokstav c), er regnskapet for lånefond etter kommuneloven § 14-14 tredje ledd. Det er i tillegg (for kontorkommunen til samarbeidet) regnskapet til interkommunale politiske råd og kommunale oppgavefelleskap som *ikke* er eget rettssubjekt.

Regnskapet til samarbeid som er eget rettssubjekt regnskap, omfattes ikke av § 14-6 første ledd bokstav c. Det følger imidlertid av kommuneloven § 24-1 og denne forskriften § 9 fjerde ledd at også disse regnskapene er underlagt revisjonsplikt.

I andre ledd er det presisert at det er kommunestyret som velger hvem som skal være regnskapsrevisor for hver av kommunens årsregnskaper og årsberetninger. Dette gjelder likevel ikke regnskapet til interkommunale politiske råd og kommunale oppgavefelleskap som kommunen er kontorkommune for, se fjerde ledd.

Med «velger hvem som skal være regnskapsrevisor» menes valg av revisjonsenhet eller revisjonsselskap. Det ligger ikke til kommunestyret å velge hvilken person (revisor) i disse enhetene eller selskapene som utføre revisjonen. I «hver av kommunens årsregnskaper og

årsberetninger» ligger det at kommunestyret kan velge ulike regnskapsrevisorer til de ulike årsregnskapene. For eksempel kan det velges en annen revisor til et kommunalt foretak enn den som reviderer kommunekassens årsregnskap.

Tredje ledd stiller kvalifikasjonskrav til oppdragsansvarlig regnskapsrevisor. Dette er en videreføring av kravene som ble stilt i den tidligere revisjonsforskriften § 11 første ledd.

Fjerde ledd er ny og svarer til kommuneloven § 24-1 fjerde ledd. Den skal få tydelig frem at det er representantskapet i interkommunalt politisk råd og kommunalt oppgavefelleskap, og ikke kommunestyret, som velger regnskapsrevisor når samarbeidsavtalen ikke har fastsatt noe annet. Bestemmelsen gjelder uavhengig av om samarbeidet er et eget rettssubjekt eller ikke, det vil si også for valg av revisor for regnskapet til interkommunalt råd eller kommunalt oppgavefelleskap som *ikke* er eget rettssubjekt og som kommunen er kontorkommune for.

§ 10. Utpeking av oppdragsansvarlig regnskapsrevisor, oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor og oppdragsansvarlig revisor for eierskapskontroll

Det skal utpekes en oppdragsansvarlig revisor for hvert regnskapsrevisjonsoppdrag, hvert forvaltningsrevisjonsoppdrag og hvert oppdrag om eierskapskontroll.

Merknad

Bestemmelsen viderefører den tidligere revisjonsforskriften § 2 andre ledd og § 6 andre ledd. Etter bestemmelsen skal valgt revisor utpeke en oppdragsansvarlig revisor for regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon. Kommunestyret har etter kommuneloven § 24-1 første ledd adgang til å bestemme om kommunen skal ansette egne revisorer, delta i et interkommunalt samarbeid eller inngå avtale med en annen (privat) revisor. Dersom kommunestyret velger et interkommunalt samarbeid eller et revisjonsselskap, vil det være enheten eller selskapet som er å anse som "valgt revisor". I tillegg er det nytt at valgt revisor skal utpeke en oppdragsansvarlig for eierskapskontroll. Bestemmelsen er også utvidet til å gjelde også der hvor kommunen har egne ansatte revisorer. Utpekingen gjelder ved hvert enkelt revisjonsoppdrag.

At det er valgt revisor som skal utpeke oppdragsansvarlig, betyr også at kommunen ikke har adgang til å foreta utpekingen. Hvem som vedkommende revisjonsenhet eller revisjonsselskap utpeker, er derfor et internt anliggende i enheten eller selskapet. Den oppdragsansvarlige revisoren vil representere revisjonsenheten eller revisjonsselskapet overfor kommunen. Den valgte revisoren, det vil si selve enheten eller selskapet, er ansvarlig for oppdragets utførelse.

Departementet presiserer at det fortsatt vil være adgang til å velge en annen revisor til forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroll enn den som er valgt som regnskapsrevisor. For det andre presiseres det at et oppdrag knyttet til forvaltningsrevisjon eller eierskapskontroll ikke nødvendigvis gjelder kommunens samlede portefølje for forvaltningsrevisjon/eierskapskontroll.

§ 11. Krav ved bytte av regnskapsrevisor

Før en revisor tar på seg ansvaret for regnskapsrevisjon etter kommuneloven, skal revisoren be om en uttalelse fra den reviderte virksomhetens forrige revisor om det foreligger forhold som tilsier at en ny revisor ikke bør ta på seg oppdraget. Den forrige revisoren skal uten ugrunnet opphold opplyse skriftlig til den nye revisoren om begrunnelsen for sin fratreden.

Hvis en revisor sier fra seg et oppdrag og fraråder en annen revisor å ta på seg oppdraget, skal revisor dokumentere begrunnelsen for å fratre og for rådet. Også den nye revisoren skal dokumentere sin begrunnelse for å ta på seg oppdraget i strid med den forrige revisorens råd.

Hvis det kan ha betydning for den framtidige revisjonen, skal den forrige regnskapsrevisoren uten hinder av taushetsplikten gi opplysninger og dokumentasjon om revisjonsoppdraget til den nye revisoren.

Merknad

Første ledd viderefører den tidligere revisjonsforskriften § 17 første og tredje ledd.

Andre ledd viderefører den tidligere revisjonsforskriften § 9 andre ledd. Bestemmelsen stiller nærmere krav til dokumentasjon i forbindelse med skifte av revisor, når revisor som sier ifra seg et oppdrag fraråder enn annen revisor å ta på seg oppdraget.

Tredje ledd pålegger den forrige regnskapsrevisoren, uten hinder av taushetsplikten, å gi opplysninger og dokumentasjon om revisjonsoppdraget til den nye revisoren, hvis det kan ha betydning for den framtidige revisjonen.

§ 12. Regnskapsrevisors rett til å si fra seg et oppdrag

Når en kommune eller fylkeskommune deltar i et interkommunalt revisjonssamarbeid, eller har inngått avtale med en annen regnskapsrevisor, har regnskapsrevisoren rett til å si fra seg oppdraget hvis

- a) revisoren har avdekket og påpekt vesentlige brudd på lov eller forskrift som den reviderte virksomheten er underlagt, og virksomheten ikke iverksetter tiltak som er nødvendige for å rette opp forholdene
- b) revisoren ikke gis mulighet til å oppfylle sine plikter etter lov eller forskrift
- c) det foreligger andre særlige grunner.

Revisor skal gi kontrollutvalget og den revisjonspliktige rimelig forhåndsvarsel før vedkommende sier fra seg oppdraget som revisor.

Merknad

Bestemmelsen bygger på den tidligere revisorloven § 7-1, som nå er avløst av ny revisorlov § 9-6. Revisorloven vil derfor ha relevans for tolkningen av forskriften § 12.

Bestemmelsen gjelder bare der en kommune deltar i et interkommunalt revisjonssamarbeid eller har inngått avtale med annen regnskapsrevisor. Altså gjelder den ikke i tilfeller hvor kommunen har egen ansatt revisor.

Etter *første ledd bokstav a* har regnskapsrevisor en rett til å si fra seg oppdraget hvis revisoren har avdekket og påpekt vesentlige brudd på lov eller forskrift som den reviderte virksomheten er underlagt, og virksomheten ikke iverksetter tiltak som er nødvendige for å rette opp forholdene. Til forskjell fra revisorloven § 9-6, som gir revisor en *plikt* til å trekke seg i en slik situasjon, gir denne forskriftsbestemmelsen revisor en *rett* til å trekke seg.

Etter *første ledd bokstav b* har regnskapsrevisor rett til å si fra seg oppdraget hvis revisor ikke gis mulighet til å oppfylle sine plikter etter lov eller forskrift. Dette kan for eksempel gjelde når revisor ikke gis adgang til informasjon eller ikke får svar på henvendelser som er nødvendige for å kunne utføre revisjonsarbeidet i samsvar med kommuneloven.

§ 13. Overføring av revisjonsoppdrag ved sammenslutning eller omorganisering av revisors virksomhet

Hvis flere revisjonsselskaper slår seg sammen, viderefører det nye selskapet de revisjonsoppdragene som selskapene hadde før sammenslutningen. Det samme gjelder ved selskapsrettslig omorganisering av et revisjonsselskap, og når en personlig drevet revisjonsvirksomhet tas opp i et revisjonsselskap.

Overføring av revisjonsoppdrag etter første ledd begrenser ikke oppdragsgiverens adgang til å bytte revisor.

Et selskap eller en person som nevnt i første ledd skal uten ugrunnet opphold gi skriftlig melding til oppdragsgiveren om sammenslutning, omorganisering eller opptak.

Merknad

Bestemmelsen viderefører den tidligere revisjonsforskriften § 18, som ble skrevet etter mønster av den tidligere revisorloven § 7-3, som nå er avløst av den nye loven § 2-4. Departementet presiserer at med "revisjonsselskaper" menes – i tillegg til revisorselskaper som er regulert i revisorloven – også interkommunale samarbeid, selv om de ikke er organisert som et selskap.

§ 14. Uttalelsesrett ved forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Revisor skal sende et utkast til forvaltningsrevisjonsrapport til uttalelse til kommunedirektøren, kommunerådet eller fylkesrådet.

Revisor skal sende et utkast til forvaltningsrevisjonsrapport til uttalelse til det kommunale eller det fylkeskommunale foretaket, aksjeselskapet eller interkommunale selskapet som er gjenstand for forvaltningsrevisjon.

Revisor skal sende et utkast til rapport om eierskapskontroll til uttalelse til selskapet som er omfattet av eierskapskontrollen og til den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierfunksjon.

Uttalelsen skal i sin helhet fremgå av rapporten.

Merknad

Bestemmelsen er i det vesentlige en videreføring av den tidligere revisjonsforskriften § 8 andre ledd og den tidligere kontrollutvalgsforskriften § 15 første ledd. Den viderefører ikke regelen i sistnevnte bestemmelse om at kontrollutvalget selv fastsetter hvordan utført selskapskontroll skal rapporteres, herunder hvilket innhold slik rapport skal ha.

Bestemmelsen er nå rendyrket til å handle om uttalelsesrett til *utkastet* til en forvaltningsrevisjonsrapport eller eierskapskontroll.

Etter *første ledd* er det kommunedirektøren som gis uttalelsesrett til *utkast* til forvaltningsrevisjonsrapport. Dette er altså noe annet enn uttalelsesretten som kommunedirektøren har etter kommuneloven § 23-5, som gjelder for saker som skal rapporteres fra kontrollutvalget til kommunestyret. Etter lovbestemmelsen i § 23-5 har kommunedirektøren uttalelsesrett også til den *ferdigstilte* forvaltningsrevisjonsrapporten.

Etter *andre ledd* skal revisor sende utkast til forvaltningsrevisjonsrapport til uttalelse til nærmere bestemte organisasjonsformer som er gjenstand for forvaltningsrevisjon. Det er nytt i denne forskriften at også aksjeselskap og interkommunale selskap er nevnt som mottaker av et slikt utkast. Bestemmelsen er ikke til hinder for at andre organisasjonsformer, for eksempel kommunalt oppgavefelleskap, får et utkast til uttalelse, men bestemmelsen fastsetter ingen plikt til å sende utkastet til disse. Det vil likevel være naturlig å sende utkastet til den som er gjenstand for forvaltningsrevisjon.

Etter *trede ledd* gis det uttalelsesrett til «selskapet som er omfattet av eierskapskontrollen». En eierskapskontroll vil ikke nødvendigvis bli rettet mot et bestemt selskap. Det kan derfor tenkes at flere selskaper vil kunne ha uttalelsesrett i en og samme eierskapskontroll. Om et selskap er «omfattet» av kontrollen vil bero på en konkret vurdering, men terskelen for å anse et selskap som «omfattet» må antas å være lav.

Fjerde ledd slår fast at uttalelsen i sin helhet skal framgå av rapporten.

§ 15. Krav til revisjonskriterier

Revisor skal etablere revisjonskriterier for det enkelte revisjonsprosjektet.

Merknad

Bestemmelsen viderefører siste del av den tidligere revisjonsforskriften § 7 andre ledd. Bestemmelsen pålegger revisor å utarbeide revisjonskriterier for det enkelte revisjonsprosjektet. Dette gjelder alle revisors oppgaver etter kommuneloven § 24-2 (regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll).

2.3 Kapittel 3. Krav til revisor og revisors medarbeidere

§ 16. *Krav til revisors uavhengighet*

Revisor kan ikke utføre revisjon eller annen kontroll for kommunen eller fylkeskommunen hvis det foreligger særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til revisorens uavhengighet og objektivitet.

Ansettelse som revisor i kommunen eller fylkeskommunen eller i en interkommunal samarbeidsordning medfører ikke i seg selv at revisoren mangler nødvendig uavhengighet og objektivitet.

Merknad

Første ledd er en videreføring av den tidligere kommuneloven § 79 første ledd andre punktum. Bestemmelsen bygger på revisorloven § 4-1, som nå er avløst av ny revisorlov § 8-1. Revisorloven vil derfor ha relevans for tolkningen av forskriften § 16 første ledd.

Andre ledd viderefører den tidligere kommuneloven § 79 første ledd tredje punktum. Bestemmelsen slår fast at ansettelse som revisor i kommunen eller fylkeskommunen, eller i en interkommunal samarbeidsordning, ikke i seg selv medfører at revisoren mangler nødvendig uavhengighet og objektivitet.

Departementet presiserer ellers at bestemmelsene i forskriftskapittel 3 omfatter både oppdragsansvarlig revisor og øvrige revisjonsmedarbeidere. Dette er en videreføring av gjeldende rett.

§ 17. *Grenser for revisors tilknytning til den reviderte virksomheten*

Revisor kan ikke utføre revisjon eller annen kontroll for kommunen eller fylkeskommunen hvis revisoren eller revisorens nærstående har en slik tilknytning til den reviderte eller kontrollerte virksomheten eller virksomhetens ansatte eller tillitsmenn at den er egnet til å svekke revisorens uavhengighet og objektivitet.

Nærstående etter første ledd er

- a) revisorens ektefelle eller samboer og deres søsken
- b) revisorens slektninger i rett oppstigende eller nedstigende linje og deres ektefeller eller samboere
- c) revisorens søsken og deres ektefeller eller samboere
- d) slektninger i rett oppstigende eller nedstigende linje til revisorens ektefelle eller samboer.

Merknad

Bestemmelsen er en videreføring av den tidligere kommuneloven § 79 første ledd første punktum, jf. *andre ledd*.

§ 18. Grenser for hvilke stillinger, verv og tjenester som revisor kan ha
Revisor kan ikke

- a) ha andre stillinger i kommunen eller fylkeskommunen
- b) ha andre stillinger i en virksomhet som kommunen eller fylkeskommunen deltar i eller er eier av
- c) være medlem av styrende organer i en virksomhet som kommunen eller fylkeskommunen deltar i eller er eier av. Dette gjelder ikke hvis virksomheten utfører revisjon og er organisert som et interkommunalt selskap, samvirkeforetak eller aksjeselskap
- d) delta i eller ha funksjoner i en annen virksomhet, hvis det kan føre til at revisorens interesser kommer i konflikt med interessene til kommunen eller fylkeskommunen, eller på annen måte er egnet til å svekke tilliten til revisoren
- e) utføre rådgivningstjenester eller andre tjenester for kommunen eller fylkeskommunen, hvis dette er egnet til å svekke revisorens uavhengighet og objektivitet
- f) yte tjenester som hører inn under den reviderte virksomhetens egne ledelses- og kontrolloppgaver
- g) opptre som fullmektig for den reviderte virksomheten, unntatt ved bistand i skattesaker etter [domstolsloven § 218](#).

Merknad

Bokstav a til d er en videreføring av den tidligere revisjonsforskriften § 13.

I bokstav c videreføres forbudet mot at revisor kan være medlem av styrende organer som kommunen deltar i eller er eier av. Forbudet gjelder imidlertid ikke interkommunale revisjonssamarbeid som er organisert som interkommunale selskaper etter IKS-loven, aksjeselskaper eller samvirkeforetak etter samvirkeoven. Dette er nytt.

Bokstav e til f viderefører den tidligere revisjonsforskriften § 14.

§ 19. Krav til egenvurdering av uavhengighet

Den som utfører revisjon eller annen kontroll for en kommune eller fylkeskommune, skal løpende vurdere sin uavhengighet.

Oppdragsansvarlig revisor skal hvert år, og ellers ved behov, gi en skriftlig egenvurdering av sin uavhengighet til kontrollutvalget.

En skriftlig egenvurdering om revisjonens uavhengighet skal følge alle tilbud om revisjon.

Merknad

Første ledd er en videreføring av den tidligere revisjonsforskriften § 15 første ledd første punktum. Det er tatt inn i forskriftsteksten at også den som utfører annen kontroll (enn revisjon), løpende skal vurdere sin uavhengighet. Kravet til uavhengighet gjelder både revisor og dennes medarbeidere.

Andre ledd er en videreføring av den tidligere revisjonsforskriften § 15 første ledd andre punktum. Den pålegger oppdragsansvarlig revisor å gi en skriftlig egenvurdering av sin uavhengighet til kontrollutvalget. Den oppdragsansvarlige skal som hovedregel gi en skriftlig egenvurdering hvert år. I tillegg skal oppdragsansvarlig revisor gi en skriftlig egenvurdering av sin uavhengighet når det er behov for det, eksempelvis i tilknytning til hvert oppdrag/bestilling.

Tredje ledd er en videreføring av den tidligere revisjonsforskriften § 15 andre ledd, men den er endret slik at det er "revisjonens" uavhengighet som skal vurderes. Erklæringen skal gjelde alle revisors medarbeidere som er involvert i revisjonsoppdraget for kommunen. Bestemmelsen gjelder ikke for eventuelt kommunalt ansatt revisor.

§ 20. Unntak fra taushetsplikten for revisor og revisors medarbeidere

Revisors taushetsplikt etter [kommuneloven § 24-2](#) femte ledd gjelder også for revisors medarbeidere.

Hvis det i forbindelse med et revisjonsoppdrag eller annen kontroll framkommer forhold som gir grunn til mistanke om at det er begått en straffbar handling, kan revisor og revisors medarbeidere underrette politiet uten hinder av taushetsplikten. Hvis det er åpnet etterforskning i en straffesak, kan revisor og revisors medarbeidere uten hinder av taushetsplikten avgi forklaring og framlegge dokumentasjon til politiet om revisjonsoppdrag eller annen kontroll.

Hvis det er nødvendig for at skatteetaten skal kunne utføre sine kontrolloppgaver, kan revisor og revisors medarbeidere uten hinder av taushetsplikten gi opplysninger til skatteetaten om en persons forbindelse med kommunen eller fylkeskommunen.

Taushetsplikten er ikke til hinder for at kontrollører som er engasjert av bransjeorganisasjoner, kan kontrollere hvordan revisjonen er utført.

Merknad

Første ledd viderefører den tidligere revisjonsforskriften § 22. Bestemmelsen gjør det klart at den taushetsplikt som fremgår av kommuneloven gjelder tilsvarende for revisors medarbeidere.

Andre ledd viderefører den tidligere revisjonsforskriften § 21 første ledd. Bestemmelsen gir et unntak fra taushetsplikten. *Andre ledd første punktum* gir en generell rett for revisor og revisors medarbeidere til å underrette politiet hvis det i forbindelse med et revisjonsoppdrag eller annen kontroll framkommer forhold som gir grunn til mistanke om at det er begått en

straffbar handling. Bestemmelsen er motivert av hensynet til å bekjempe økonomisk kriminalitet. Regnskapsrevisor har også rapporteringsplikt etter hvitvaskingsloven, jf. loven § 4 andre ledd bokstav a.

Andre ledd andre punktum gir adgang for revisor og revisors medarbeidere til å avgi forklaring og framlegge dokumentasjon til politiet om revisjonsoppdrag eller annen kontroll, hvis det er åpnet etterforskning i en straffesak.

Tredje ledd viderefører den tidligere revisjonsforskriften § 21 andre ledd. Bestemmelsen gir unntak fra taushetsplikten hvis det er nødvendig for at skatteetaten skal kunne utføre sine kontrolloppgaver. Bestemmelsen pålegger ikke revisor eller revisors medarbeidere noen informasjonsplikt.

Fjerde ledd viderefører den tidligere revisjonsforskriften § 21 tredje ledd. Både Norges Kommunerevisorforbund og Den norske Revisorforening har etablert foreningsbaserte kvalitetskontroller. Bestemmelsen innebærer at taushetsplikten ikke er til hinder for at slik bransjebasert kvalitetskontroll kan gjennomføres.

§ 21. Krav til dokumentasjon av revisors virksomhet

Revisor skal dokumentere hvordan revisjonen er gjennomført og resultatet av revisjonen. Dokumentasjonen skal kunne underbygge og gi grunnlag for å etterprøve revisors konklusjoner. Forhold som tilsier at det kan foreligge misligheter eller feil, skal dokumenteres særskilt med angivelse av hva revisor har foretatt seg.

Ved rådgivning og andre tjenester for den reviderte virksomheten skal revisor dokumentere oppdragets art, omfang og en eventuell anbefaling.

Revisor skal oppbevare dokumentasjonen på en ordnet og betryggende måte i minst 10 år.

Merknad

Første ledd viderefører den tidligere revisjonsforskriften § 9 første ledd. Bestemmelsen stiller krav til dokumentasjonen av revisors oppdrag, og gjelder både for regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. Bestemmelsen har betydning både for kontrollutvalgets kontrollansvar overfor revisjonen og for bransjebaserte kontrollordninger.

Andre ledd viderefører den tidligere revisjonsforskriften § 9 tredje ledd. Bestemmelsen krever at dersom revisor utfører andre tjenester enn revisjon, skal oppdragets art, omfang og en eventuell anbefaling dokumenteres.

Tredje ledd viderefører den tidligere revisjonsforskriften § 10, selv om ordlyden er endret.

2.4 Kapittel 4. Ikrafttredelse og opphevelser

§ 22. Ikrafttredelse og opphevelse av andre forskrifter

Forskriften trer i kraft fra og med det konstituerende møtet i det enkelte kommunestyret og fylkestinget ved oppstart av valgperioden 2019–2023.

Fra samme tidspunkt oppheves [forskrift 15. juni 2004 nr. 905](#) om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner og [forskrift 15. juni 2004 nr. 904](#) om revisjon i kommuner og fylkeskommuner mv.

Merknad

Første ledd fastsetter tidspunktet for ikrafttredelsen for forskriften. *Andre ledd* opphever den tidligere kontrollutvalgsforskriften og den tidligere revisjonsforskriften.